

Formiranje akumulacijskih skladov v Angliji

V vsem povojnem razdobju je imela država zelo pomembno vlogo v nastajanju akumulacijskih skladov v Angliji. V prvih povojnih letih je bilo nacionaliziranih več ključnih gospodarskih vej. Po nacionalizaciji železarstva in jeklarske industrije je bilo v l. 1951 državna last približno 25 odstotkov skupne britanske industrije. Last države je bila skoraj vsa premogovna industrija, elektrarne, železarne in jeklarska industrija. V državni lasti pa so bile tudi nekatere banke, železniški in cestni promet itd.

Ko je prevzela oblast konservativna stranka, so bili storjeni določeni ukrepi, da bi denacionalizirali nekatere gospodarske veje in da bi jih ponovno izročili v roke zasebnega kapitala. Prodajati so začeli

delnice industrije premoga in jekla kakor tudi podjetij za cestni promet. Denacionalizacija je le delno uspela, predvsem zato, ker privatni kapital ni pokazal velikega zanimanja za nakup teh delnic. Približno dve tretjini industrije jekla sta še zdaj last države. Obe veji delata pod nadzorstvom uprave za železo in jeklo, preko katere dejansko državna uprava vpliva na njihovo delo.

Cepprav si je konservativna vlada prizadevala, da čim bolj odpravi državno posredovanje, je v tem pogledu imela le delne uspehe. Nastajanje akumulacijskih skladov je tudi sedaj pod pomembnim vplivom administrativnih organov države in lokalnih oblasti. Naslednje številke opozarjajo na določena značilna gibanja:

Formiranje bruto akumulacij v Angliji

	v milij. £ 1954	v %	v milij. £ 1955	v %	v milij. £ 1956	v %
Javni sektor						
Centralni državni proračun	189	7,4	197	6,9	220	7,0
Proračuni lokalnih oblasti	577	22,5	540	18,9	562	17,9
Nacionalizirana podjetja	522	20,5	562	19,7	590	18,8
Skupaj	1.288	50,4	1.299	45,5	1.372	43,7
Privatni sektor						
Skladi privatnih družb	775	30,4	976	34,1	1.151	36,7
Akumulacija posameznikov	487	19,2	580	20,4	616	19,6
Skupaj	1.262	49,6	1.556	54,5	1.767	56,3
Javni in privatni sektor skupaj	2.550	100,0	2.855	100,0	3.139	100,0

Ta pregled nastajanja akumulacijskih skladov hkrati ilustrira obseg strukturnih sprememb v sodobnem kapitalističnem gospodarstvu. Nekoč je akumulacija posameznih kapitalistov (ki so na borzah kupovali delnice in obveznice) pomenila največji del skupnih sredstev, ki so bila namenjena za investicije. Sedaj ne doseže niti petine skupne akumulacije. Zmanjšanje vloge države v formiranje in kanaliziranje

akumulacijskih skladov v zadnjih letih je povzročilo okrepljeno investiranje v proizvodne namene in določeno stagnacijo v britanski industriji. Indeks naraščanja industrijske proizvodnje je bil v zadnjih letih v Angliji zelo nizek. Ob koncu l. 1956 je bila industrijska proizvodnja v Veliki Britaniji le za 15 odstotkov nad ravni, ki so jo dosegli v l. 1953.

dr. S. Branković

Delež investicij v nacionalnem dohodku nekaterih držav

Obseg investicij nam kaže napore neke države, da bi zgradila ali izboljšala svoje gospodarske zmogljivosti. Zato ni čudno, če so znatne razlike med posameznimi državami tako glede obsega investicij kakor tudi njihovega deleža v nacionalnem dohodku. Naša država spada med tiste, ki investirajo relativno pomemben del nacionalnega dohodka v investicije.

Zahodnoevropske države in ZDA

V povojnem razdobju so najvišjo raven investicij v primerjavi z nacionalnim dohodkom realizirale med temi državami skandinavske države. Bruto investicije skandinavskih držav so se gibale od 20 do nad 50 odstotkov bruto nacionalnega produkta. Zelo visoko raven investicij je realizirala tudi Zahodna Nemčija. Njej je sledila Italija, nato pa Nizozemska. Velika Britanija spada med države, ki so imele v povojnih letih relativno nizek delež investicij v nacionalnem produktu. ZDA so imele visoko raven investicij med drugo svetovno vojno; zadnja leta bruto investicije ZDA niso presegle 16 odstotkov nacio-

nalnega bruto produkta. Naslednji statistični pregled investicij v posameznih zahodnoevropskih državah in ZDA nudi podrobnejšo sliko:

Delež bruto investicij v bruto nacionalnem produktu

	1954	1955	1956
Anglija	14,6	16,6	16,1
Francija	17,6	18,2	19,1
Italija	21,1	22,7	22,6
Zah. Nemčija	24,5	26,3	25,7
Nizozemska	23,5	22,4	24,8
Švedska	30,4	31,7	30,0
ZDA	13,3	15,5	15,9

Leta 1956 je znašal delež bruto investicij v bruto nacionalnem dohodku na Danskem 7,5 odstotka, na Norveškem 36,2 odstotka, v Belgiji 16,5 odstotka. Pripomniti moramo, da ima država v vseh teh državah zelo pomembno vlogo v zagotavljanju obsega akumulacije in investicij. Višina in struktura njihovih investicij je odvisna od gospodarske politike vlad teh držav v posameznih obdobjih.

Vzhodnoevropske države

Obseg investicij v vzhodnoevropskih državah prav tako kaže znatne razlike od države do države. Največji je v ZSSR, najmanjši pa v Vzhodni Nemčiji.

Delež akumulacije v nacionalnem dohodku

	Realizirana l. 1956
Češkoslovaška	19 %
Vzhodna Nemčija	12 %
Madžarska	15 %
Poljska	23 %
Romunija	24 %
ZSSR	24 %

Po perspektivnih planih razvoja, ki so jih sprejeli za razdobje l. 1956 do 1960 bi se moral delež akumulacije v nacionalnem dohodku Romunije povečati na 25 odstotkov, na Češkoslovaškem na 22 odstotkov, v Vzhodni Nemčiji pa na 18 odstotkov. Kasneje pa je prišlo do nekaterih sprememb v planih in do določenega zmanjšanja planiranih investicij.

Nerazvite države

Podatki o realizirani akumulaciji in investicijah v posameznih nerazvitih državah so pogosto nenatančni in nepopolni. Po nekaterih računih je denimo Kitajska že v prvem letu izvajanja petletnega plana, to je v l. 1953, uspela realizirati neto investicije v višini približno 13 odstotkov nacionalnega dohodka. V naslednjih letih se je njihov delež postopno povečeval.

Prizadevanja Indije, da bi povečala obseg investicij, dajejo še vedno precej pičle rezultate. Po računih strokovnjakov se te v Indiji v zadnjih letih gibljejo v višini približno 7 do 8 odstotkov. V državah Latinske Amerike realizirajo dokaj visoko stopnjo investicij v Braziliji, Argentini in Mehiki. Nekateri nerazvite države pa, kakršne so Maroko, Tunis, Irak, Iran in Indonezija, pa realizirajo še vedno zelo nizke investicije.

S. B.

Cene surovin se znižujejo

Redko kdaj so posamezne surovine doživele tako veliko znižanje cen na mednarodnih tržiščih kakor med in ob koncu letošnjega leta. Najizrazitejši zgled je vsekakor baker. Z depresijo pa so bile ostro prizadete tudi mnoge druge surovine kakor svinec, cink, kaučuk itd.

Cene bakra so se na londonski borzi znižale od približno 396 funtov šterlingov za tono v januarju 1956 na približno 267 funtov šterlingov v januarju l. 1957 in na približno 185 funtov šterlingov konec novembra letošnjega leta. Zanimivo je, da so ostale cene izdelkov iz bakra večinoma stabilne, tako da naša država ni imela večje škode zaradi takega znižanja cen bakra.

Cene svinca so se znižale od 121 funtov šterlingov v januarju l. 1956 na približno 84 funtov šterlingov konec novembra leta 1957. V l. 1956 in letos so se cene najvažnejših surovin znižale na mednarodnih tržiščih skupaj za nad 10 odst. Posledica je bila močno znižanje deviznih rezerv in povečanje deficita v plačilnih bilancah mnogih nerazvitih držav.

S. B.